

پاسخ به افزایش تنش ایران-اسرائیل در دریا نیازمند ائتلافی بین‌المللی است

به قلم فرزین ندیمی (/fa/experts/frzyn-ndymy/)

۶ سپتامبر ۲۰۲۱

همچنین دست‌یافتنی به

/ (English (/policy-analysis/iran-israel-escalation-sea-need-international-coalition-response

العربية (/ar/policy-analysis/altsyd-alayrany-alasrayyly-fy-albhr-alhajj-aly-rdwin-mn-althalf-aldwly/)

درباره نویسنده

فرزین ندیمی (/fa/experts/frzyn-ndymy/)

او پیش از این برای موسسه واشنگتن در باره استراتژی تهران در باره استفاده از جنگ افزارهای دریایی ایران در جنگ نامتقارن نوشته است

تحلیل کوتاه

هدف‌گیری مرگبار و دیگر نشانه‌های افزایش تنش ضرورت وجود یک نیروی بین‌المللی امنیت دریایی را تحت حمایت قوی از سوی سازمان ملل نشان می‌دهد

در ۴ آگوست پرسنل سپاه پاسداران ایران در آب‌های بین‌المللی نزدیک فجیره وارد یک تانکر قیر اماراتی به نام *آسفالت پرنسس* شدند و سعی کردند آن را به سمت آب‌های ایران ببرند. خدمه توانستند با از کار انداختن کشتی نقشه آن‌ها را خنثی کنند و وقتی یک ناوشکن آمریکایی از راه رسید گروه مهاجم گریخت. این رویداد درست پنج روز بعد از آن بود که یک پهپاد انتحاری ایرانی در نزدیکی بندر الدقم در عمان نفتکش *مرسر استریت* را که تحت کنترل اسرائیل است هدف قرار داد. در این حادثه که بعد از حمله‌ای نافرجام در ۲۹ جولای صورت گرفت یک پهپاد در ۳۰ جولای به عرشه فرماندهی کشتی کوبید و ناخدای رومانیایی و یک نگهبان بریتانیایی را کشت. گرچه برخوردهای دریایی ایران اسرائیل و کشورهای خلیج فارس از سال‌ها پیش وجود داشته ماهیت رویدادهای اخیر نیاز فوری به اقدام جمعی بین‌المللی را برجسته می‌کند.

حمله به *مرسر* و پیامد آن

دولت‌های آمریکا اسرائیل بریتانیا و رومانی با ابراز اطمینان از این‌که حمله به *مرسر* کار ایران بوده اعلام کردند که بر همین اساس اقدامات جمعی درخور علیه این کشور انجام خواهد شد. علاوه بر این در ۶ آگوست نماینده عالی اتحادیه اروپا و وزرای خارجه گروه هفت (ج۷) در یک **بیانیه مشترک** (<https://www.gov.uk/government/news/mv-mercator-street-attack-g7-foreign-ministers-statement>) کم‌سابقه حمله «غیرقانونی» «بی‌مورد» «عمدی» و «هدفمند» تهران را محکوم کردند. همان روز ستاد فرماندهی مرکزی آمریکا (سنتکام) یافته‌های خود را از لاشه بازیافت شده پهپاد انتحاری منتشر کرد (<https://www.centcom.mil/MEDIA/PRESS-RELEASES/Press-Release-View/Article/2722418/us-central-command-statement-on-the-investigation-into-the-attack-on-the-motor>). و نتیجه‌گیری کرد که در ایران تولید شده گرچه اشاره نکرد که پهپاد از کدام نقطه جغرافیایی به پرواز درآمده است.

این واقعه نگرانی‌های عمیق در سراسر منطقه را نسبت به گسترش توانمندی‌های بلندمدت ایران در تولید پهپادهای انفجاری تشدید کرد و یک مقام آمریکایی ناشناس اخیراً به *وال استریت ژورنال* گفت که با توجه به این‌که ایران دارد «توانمندی‌های خود را در تولید پهپاد و موشک‌های هدایت‌شونده دقیق‌تر» گسترش می‌دهد واشنگتن در نظر دارد تحریم‌هایی وضع کند که این توانمندی‌ها را هدف می‌گیرد. بنا به گزارش سنتکام پهپاد پرسه‌زن انتحاری که به *مرسر* اصابت کرد نسخه بزرگ‌تری از مدل بال‌مثلثی است که در حمله به پالایشگاه بقیق در سپتامبر ۲۰۱۹ از آن استفاده شد. (<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/expediting-evidence-iranian-attacks-aramco-case>) نیروی هوافضای سپاه در جریان مانور پیامبر اعظم ۱۵ در ژانویه امسال هر دو نوع از این پهپاد را استفاده کرده است. در ماه مارس هم گروه شورشی حوثی یمن از «وعید» رونمایی (<https://www.youtube.com/watch?v=Sas7FYXHbRw>) کرد که یک پهپاد انتحاری عین مدل بزرگ‌تر ایرانی است و بنا به ادعا ۲۵۰۰ کیلومتر بُرد دارد.

در حالی که پهپاد بال‌مثلثی کوچک‌تر (که گویا شاهد-۱۴۱ نام دارد) برد تخمینی ۵۴۰-۹۰۰ کیلومتر دارد نسخه بزرگ‌تر (شاهد-۱۴۶) ممکن است بتواند به

۲۶۰۰-۲۷۰۰ کیلومتر برسد. دستگاه‌های اطلاعاتی آمریکا اسرائیل و بریتانیا از قراری که گفته می‌شود به این نتیجه رسیده‌اند که منشا حمله به *مرسر* باید جایی در یمن باشد که احتمالاً از سوی حوثی‌ها و به دستور ایران به پرواز درآمده است. این‌گونه پهنیادها در تئوری می‌توانند از مناطق ساحلی ایران (مثلاً از پایگاه نیروی دریایی سپاه در چابهار حدود ۵۰۰ کیلومتر دورتر) هم به محل حمله برسند. در هر صورت از قراری که شایع است یکی از پهنیادها وقتی به نزدیکی هدف رسید فشفشه‌هایی را پخش کرد که ظاهراً برای مقابله با هرگونه موشک حرارتی ضدهوایی و دوش-پرتاب بوده است.

تشدید عملیات مقابله به مثل

برخی وبسایت‌های محافظه کار ایرانی در بحث از حمله *مرسر* اعلام کردند که «اعضای محور مقاومت در منطقه» به تلافی حمله هوایی اسرائیل سوریه که اعضای حزب‌الله را کشت این حمله را انجام داده‌اند اما این احتمالا باید به تلافی انفجاری در ۲۳ آوریل در آب‌های سوریه بوده باشد که تانکر *ویزدوم* متعلق به لبنان را نزدیک پالایشگاه ساحلی بانیا س لرزاند و از قرارى که گفته شده سه نفر را کشت برخی ناظران این انفجار را به پهنادهای اسرائیلی نسبت دادند گرچه دولت ایران هرگز این اتهام را تایید نکرد و مقامات سورى بعدا این رخداد را کم‌اهمیت جلوه دادند و گفتند یک «حادثه جوشکاری» بوده است»

پیش از این حملات اخیر ایران و اسرائیل برای سال‌ها (<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/iran-and-israels-undeclared-war-sea-part-2-potential-military-escalation>) عملیات‌های ممانعتی و تلافی‌جویانه در دریا علیه هم انجام داده‌اند^۱ تلاش‌های اسرائیل بر ممانعت از رسیدن تسلیحات ایران به شبه‌نظامیان در غزه و لبنان و اخیراً ممانعت از جریان نفت خام و محصولات نفتی ایران برای سوریه و حزب‌الله متمرکز بوده و در پاسخ تهران کشتی‌های تجاری مرتبط با اسرائیل را هنگام عبور از خلیج فارس و دریای عمان و عرب هدف گرفته است.^۲

[illegible]

اما حمله به *مرسر* ظاهراً برای این طراحی شده بود که تلفات جانی داشته باشد نه این‌که صرفاً خسارت بزند. چون پهباد انتحاری مستقیماً به عرشه فرماندهی اصابت کرد. این واقعیت را با توجه به ملیت اروپایی کشته‌شدگان باید تنش‌افزایی مهمی در مقایسه با الگوهای قبلی در حملات ایران دانست. و این روند می‌تواند منجر به مرگ‌های بیشتر و شاید نابودی کشتی‌ها شود.

سابقہ اقدام ہماہنگ و جمعہ

در نیمه دوم جنگ ایران و عراق (۱۹۸۰-۱۹۸۸) وقتی عراق عملیات دریایی خود را علیه محموله‌های نفتی ایرانی آغاز کرد تهران برای تلافی به شناورهای نفتی متعلق به کشورهای حامی بغداد حمله کرد که منجر به اصطلاحاً «جنگ نفتکش‌ها» شد^۱ علی‌خامنه‌ای که در آن زمان رئیس‌جمهور و رئیس شورای عالی دفاع بود اصرار بر این عملیات تلافی‌جویانه داشت که در برخی موارد شامل هدف‌گیری عمدی محل سرنشینان کشتی‌ها به قصد ایجاد تلفات جانی بود^۲

برای بازدارندگی در آینده درس جنگ نفتکش‌ها را نباید فراموش کرد؛ تنش‌افزایی مرگبار ایران نتوانست دشمن مصمم‌اش در آن زمان را متقاعد کند که از حمله به نفتکش‌ها دست بردارد؛ به همین نحو پاسخ اولیه آمریکا فرانسه و بریتانیا یعنی گسترش حضور دریایی‌شان در منطقه خلیج فارس نتوانست مانع تهران از هدف‌گرفتن کشتی‌هایی تحت هر پرچمی شود؛ فقط بعد از آن‌که آمریکا عزم نظامی خود را بیشتر نشان داد و جسورانه پا پیش گذاشت و از تاکتیک‌های جنگی ویژه استفاده کرد ایران عقب کشید؛

مفهوم آن برای موقعیت امروز روشن است: گرچه علنی کردن شواهد مربوط به حوادثی چون حمله به *مرسر* و معرفی دسته‌جمعی ایران به عنوان

عامل حمله گام‌های مهمی است اما اگر جامعه بین‌المللی بخواهد از افزایش تنش بیشتر اجتناب یا آن را مدیریت کند به اقداماتی بسیار بیشتر نیاز است. اقدامات اخیر ایران نشان می‌دهد که بعید است با شرمندسازی بتوان به عقب‌نشینی مجبور شد کرد. در ۴ آگوست سردار حسین سلامی فرمانده سپاه از خطوط دفاعی تنگه هرمز دیدن کرد و اسرائیل و دیگر دشمنان را تهدید کرد که اگر دست به هر گونه اقدام نظامی علیه ایران بزنند با ضربات ویرانگر مواجه خواهند شد. تصرف *آسفالت پرنسس* مدتی کوتاه بعد از این اظهارات رخ داد که احتمالاً برای استفاده به عنوان اهرم فشاری برای اجتناب از عواقب حمله به *مرسر* بود.

آمریکا ضمن این‌که پاسخ خود را می‌سنجد و با متحدانش مشورت می‌کند باید این موقعیت را در چارچوب بزرگ‌تر مسئله آزادی دریانوردی (<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/clarifying-freedom-navigation-gulf>) در نظر بگیرد. چون این مقامات آمریکایی را قادر خواهد ساخت که خواستار یک ماموریت جدی از سوی شورای امنیت سازمان ملل برای حمایت از یک نیروی بین‌المللی ویژه دریایی شوند. این نیروی ائتلافی برای آن‌که موثر باشد به اختیارات گسترده‌تر نیاز دارد تا بتواند به‌موقع از تمام ترافیک کشتیرانی در منطقه محافظت کند و در صورت نیاز برای بازدارندگی علیه اقدامات بی‌ثبات‌کننده آینده از سوی ایران یا نیروهای نیابتی‌اش دست به اقدام رزمی دفاعی بزند.

ابتکارات موجود نقطه شروع خوبی فراهم می‌کند. بزرگ‌ترین‌شان طرح بین‌المللی امنیت دریایی (IMSC) و بازوی عملیاتی آن یعنی گروه رزمی ائتلافی موسوم به سنتینل (CTF) است. این نیرو که عمدتاً بر دو تنگه استراتژیک هرمز و باب‌المندب تمرکز دارد شامل پرسنلی از کشور میزبان بحرین و همچنین آلبانی، بریتانیا، استونی، لیتوانی، عربستان امارات و آمریکا است. یک ابتکار چندجانبه دیگر «هشیاری دریایی اروپا در تنگه هرمز» (EMASOH) است که از پایگاه دریایی فرانسه در ابوظهبی هدایت می‌شود. گذشته از حمایت اصلی از سوی فرانسه اعضای دیگر ابتکار یادشده شامل بلژیک، دانمارک، آلمان، یونان، ایتالیا، هلند و پرتغال است. همچنین چندین کشور هم گروه‌های رزمی امنیت دریایی کوچک‌تری را در منطقه هدایت می‌کنند: استرالیا (عملیات مانیتو)، کانادا (عملیات آرتمیس)، هند (عملیات سانکالپ)، ژاپن و کره جنوبی.

علاوه بر این‌ها سی و چهار کشور در نیروهای دریایی یکپارچه (CMF) شرکت دارند که نهادی متشکل از سه گروه رزمی مستقر در بحرین است: سی‌تی‌اف-۱۵۰ (با تمرکز بر امنیت و ضدتروریسم دریایی)، سی‌تی‌اف-۱۵۱ (مقابله با دزدی دریایی) و سی‌تی‌اف-۱۵۲ (امنیت خلیج فارس). اعضای سی‌تی‌اف-۱۵۰ شامل استرالیا، بریتانیا، کانادا، دانمارک، فرانسه، آلمان، ایتالیا، هلند، نیوزیلند، پاکستان، اسپانیا، عربستان و آمریکا می‌شود. مسئولیت اصلی آن مقابله با تهدیدات تروریستی و تبهکاری غیردولتی (<https://combinedmaritimeforces.com/ctf-150-maritime-security>) در خلیج عمان، خلیج عدن، دریای سرخ و اقیانوس هند است. این یعنی حمله به *مرسر استریت* در حوزه اختیار این نیرو رخ داده اما شاید نه در حوزه ماموریتش که این به منشأ پهنادهای مهاجم و دیگر جزئیات حقوقی و عملیاتی بستگی دارد.

سی‌تی‌اف-۱۵۲ عمدتاً مسئول محافظت از زیرساخت نفت و گاز (<https://combinedmaritimeforces.com/ctf-152-gulf-security-cooperation>) در خلیج فارس است و در حال حاضر تحت فرماندهی عربستان است. اعضای آن شامل بحرین، اردن، کویت، عربستان و امارات می‌شود و استرالیا، بریتانیا، قطر و آمریکا به صورت دوره‌ای شناورها، هواپیماها و پرسنلی را برای کمک به این نیرو مامور می‌کنند.

گرچه وجود چنین ائتلاف‌هایی مایه دلگرمی است مشخص است که کثرت آن‌ها منجر به همپوشانی و اضافه‌کاری زیادی در ماموریت‌ها و مناطق تحت اختیار آن‌ها شده است. از همه مهم‌تر به نظر می‌رسد این نیروها گهگاه در انجام برخی اقدامات در پاسخ به حملات و دیگر تحریکات تردید و تعلل کرده‌اند. به همین دلیل برای ایجاد یک نیروی ائتلافی متحد با ساختار فرماندهی واحد و قدرت بازدارندگی معنادار و پایدار به یک ماموریت جدی از سوی شورای امنیت نیاز است. چنین نیرویی با اهداف و اختیارات روشن از سوی سازمان ملل می‌تواند به طور موثر با بازیگران دولتی و غیردولتی که آزادی دریانوردی در این منطقه را تهدید می‌کنند مقابله کند.

فرزین ندیمی هموندیار انستیتو واشنگتن و متخصص امور امنیتی و دفاعی ایران و منطقه خلیج فارس است.

RECOMMENDED

BRIEF ANALYSIS

Iran Takes Next Steps on Rocket Technology

فوریه ۲۰۲۲

Farzin Nadimi

(/policy-analysis/iran-takes-next-steps-rocket-technology)

BRIEF ANALYSIS

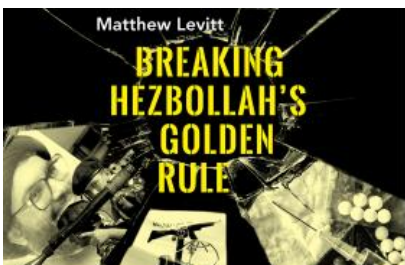
Saudi Arabia Adjusts Its History, Diminishing the Role of Wahhabism

فوریه ۲۰۲۲

Simon Henderson

(/policy-analysis/saudi-arabia-adjusts-its-history-diminishing-role-wahhabism)

ARTICLES & TESTIMONY

Podcast: Breaking Hezbollah's Golden Rule

فوریه ۲۰۲۲

Matthew Levitt

(/policy-analysis/podcast-breaking-hezbollahs-golden-rule)

TOPICS

(/fa/policy-analysis/nzamy-w-amnyty/) نظامی و امنیتی

REGIONS & COUNTRIES

(/fa/policy-analysis/ayran/) ایران

(/fa/policy-analysis/kshwrhay-hashykhlyj-fars/) کشورهای حاشیه خلیج فارس

(/fa/policy-analysis/asrayyl/) اسرائیل